

ПРОТОКОЛ № 1

засідання методичного семінару
кафедри іноземних мов
для гуманітарних факультетів
від 25.10.2024

Присутні: Матійчак А.А., Рубанець Т.В., Головацька Н.Г., Гоменюк О.Я., Коропатницька Т.П., Мурадханян І.С., Черська Ж.Б., Гладкоскок Л.Г., Колісниченко Т.В., Коваленко А.А., Марчук О.В., Данилович О.Д., Паранюк Д.В., Бухінська Т.В., Миронюк С.М.

Відсутні: Собков Ю.В., Велущак М.Я.

Слухали: доповідь Коропатницької Т.П. на тему «Ефективне навчання читання німецькою мовою як іноземною на основі відкритої освітньої платформи Latill.»

I. Виступили: доц. Коропатницька Т.П., яка доповіла, що читання відіграє центральну роль у викладанні німецької мови як іноземної, оскільки воно водночас постає і метою, і засобом навчання. Читання забезпечує доступ до великої кількості німецькомовної інформації, можливості для навчання та участі в житті суспільства.

Через читання учні мають змогу

- поглибити свої знання мови,
- розширити словниковий запас та
- осягнути культурні аспекти, відображені в текстах.

Читання також сприяє розвитку критичного мислення, аналітичних здібностей, виробленню інтерпретаційних навичок, важливих для успішного оволодіння мовою.

Вивчення німецької мови через читання відкриває доступ до численних літературних, наукових і медійних ресурсів, які можуть бути недоступні іншими шляхами. Як наслідок – читання стає не лише інструментом для вивчення мови, а й важливою частиною навчального процесу, сприяючи інтеграції мовленнєвих, письмових і аудіовізуальних компетенцій.

Отже, читання німецькою мовою є ключовим елементом у процесі вивчення німецької мови як іноземної, забезпечуючи не лише мовні знання, а й культурне збагачення та розвиток критичного мислення.

Розвиток навичок читання на уроках німецької як іноземної мови суттєво залежить від підбору текстів. Тексти для читання мають бути актуальними, автентичними, відповідати певному рівню знання мови, аби домогтися зростання мотивації до читання та його якості.

Актуальні та автентичні тексти, тобто тексти, створені носіями мови для реальних комунікативних ситуацій, а не спеціально для навчання, мотивують учнів до читання, оскільки вони відображають реальне використання мови. Такі тексти містять природні мовні зразки, ідіоми та граматичні структури, з якими учні зустрічатимуться в повсякденному житті.

Важливо, щоб тексти відповідали рівню володіння мовою учнів, оскільки занадто складні тексти можуть демотивувати, а занадто прості - не викликати інтересу. Саме тому педагогам слід ретельно добирати тексти та навчальні матеріали.

Однак матеріали для читання, що містяться в підручниках, не можуть повністю задовольнити поставлені вимоги. Тексти дуже швидко стають застарілими, неактуальними, а для гетерогенних груп учнів часто потрібен цілий ряд різнорівневих текстів схожої або тієї ж тематики, або однакової складності, але на різні теми.

З іншого боку, сучасні тексти, які можна знайти за допомогою пошуку в інтернеті, здебільшого вимагають уже добре розвинених навичок читання, а тому не підходять для учнів з початковим або середнім рівнем володіння мовою.

Мета цієї доповіді – ознайомлення з проектом LATILL, спрямованим на підтримку вчителів німецької мови як іноземної у розвитку компетенції читання. Проект передбачає створення корпусу текстів, розроблення цифрових інструментів, що дозволяють здійснювати пошук текстів відповідного рівня та тематичного спрямування для різних навчальних контекстів і категорій учнів. Окрім того, у рамках проекту передбачається підготовка дидактичних матеріалів, призначених для допомоги вчителям у викладанні німецької мови як іноземної з акцентом на розвиток навичок читання та матеріалів для підвищення педагогічної майстерності вчителів.

Консорціум проекту LATILL. Level-Adequate Texts in Language Learning / Тексти (за рівнями) для вивчення мови (2021-1-AT01-KA220-SCH-000029604) – проект за програмою ERASMUS+ KA220 Європейського Союзу (Стратегічне партнерство у сфері шкільної освіти).

Консорціум складається з п'яти європейських інституцій із чотирьох країн: чотирьох державних університетів – Віденський університет (Австрія), який є координатором проекту, Університет Саламанки (Іспанія), Тюбінгенський університет, Німеччина, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича (Україна), та однієї неприбуткової організації – державної екзаменаційної установи Österreichisches Sprachdiplom Deutsch (ÖSD) (Австрія). Крім того, кілька середніх шкіл в Україні та Іспанії беруть участь у проекті як асоційовані партнери. Ці школи не входять до складу консорціуму, але асоційовані з проектом і беруть участь у програмі професійного розвитку/підвищенні кваліфікації та оціночному дослідженні LATILL. Кожна середня школа, задіяна у проекті, підписала лист про наміри, щоб узгодити завдання, до яких будуть залучені вчителі в рамках проекту.

Цілі та очікувані результати проекту. Залежно від поставлених цілей, очікуються такі п'яти інтелектуальних результатів проекту:

- Розробка та підтримка відкритої освітньої платформи, яка містить тексти, інструменти та дидактичні матеріали для навчання читання (дослідницька групою GRIAL, Іспанія).
- Підтримка адаптивного пошуку матеріалу для читання з використанням тематичної та рівневої відповідності згідно із Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти (дослідницька група ICALL, Німеччина).
- Розробка дидактичних матеріалів для підтримки навчання навичок читання відповідно до рівня та потреб учня (Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Україна).
- Концепція та реалізація програми професійного розвитку для навчання навичок читання на рівнях, що відповідають потребам учнів та оцінювання впровадження розроблених інструментів і матеріалів у навчальний процес (Віденський університет, Австрія).
- Створення еталонного корпусу CEFR для німецької мови (Österreichisches Sprachdiplom Deutsch (ÖSD), Австрія).

Проект розгортається в трьох фазах: розробка платформи та інструментів, випробування з вчителями та вдосконалення платформи за результатами зворотного зв'язку.

Платформа LATILL. Варто зазначити, що платформа LATILL (<https://latill.eu/>) розроблена спільними зусиллями не тільки дослідників іноземних мов, дослідників комп'ютерних наук, а й учителів німецької мови як іноземної з України та Іспанії. Супровідне оціночне дослідження, яке присвячене впровадженню розроблених інструментів та матеріалів

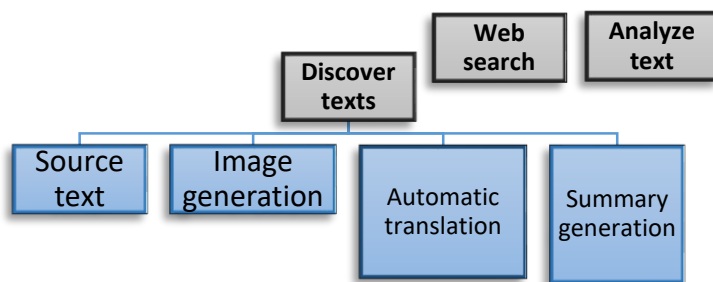
в іспанських та українських класах середньої школи, дозволило зробити висновки щодо бажаних удосконалень інструментів, матеріалів.

Створена платформа пропонує

1) функції пошуку та аналізу німецьких текстів за певною тематикою та за рівнями згідно із Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти та

2) дидактичні матеріали. Опції, які доступні на платформі, схематично зображено на рис.1.

1)

2)

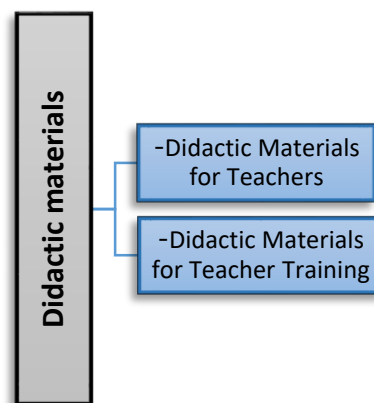

Рис.1. Перелік опцій, доступних на платформі LATILL

Щодо пошуку текстів, пропонується дві опції: 1) Discover texts, тобто Corpus Search і 2) Web Search. Discover texts на платформі, що пов'язаний з корпусом німецьких текстів, створеним у рамках проекту. Корпус включає тексти (понад 10000) з різних джерел під ліцензіями, що дозволяють їх модифікацію, таких як Klexikon (<http://www.klexikon.de>) або Das Biber (<https://www.dasbiber.at>); та джерел, що не дозволяють модифікацію (понад 6000 текстів), як от Flutter (<https://www.fluter.de>). Ці тексти аналізуються за допомогою методів обробки природної мови (NLP) з метою визначення різних аспектів, зокрема тематики та складності відповідно до рівня CEFR. За допомогою ключових слів та різних фільтрів, серед яких Source text, Search for: all words, any word, exact phrase, Select CEFR Level, Select Topic, Number of words, Average word length, Number of sentences, Number of syllables, Number of characters, Syllables per word, Average sentence length та ін., система дозволяє конкретизувати пошук бажаного тексту серед корпусу текстів. Web Search дозволяє пошук за ключовим словом у Web мережі.

Виходячи за рамки мовно-орієнтованих пошукових систем, платформа також надає допоміжні інструменти для роботи з автентичними текстами. Так, для користувачів, які зареєструються на платформі, з метою підтримки у створенні більш динамічного й інклюзивного навчального середовища, доступні такі інструменти зі штучним інтелектом, як Image generation (для наочності та залучення візуального сприйняття), Automatic translation (для сприяння багатомовній освіті) та Summary generation (щоб надати учням короткий огляд, полегшити адаптацію тексту до різних рівнів), які можуть бути застосовані до текстів із LATILL-корпусу. Крім того, платформа постачає користувача такою інформацією про текст, як кількість знаків, складів, слів, речень, середня довжина слів, речень.

Функція Analyze text дає можливість проаналізувати власний текст, тобто будь-який текст, який помістили в діалогове вікно Analyze text, буде проаналізовано щодо рівнів A1, A2,

B1, B2 і вище. До тексту можна отримати ще таку інформацію, як Number of words, Average word length, Number of sentences, Number of syllables.

Дидактичні матеріали на платформі LATILL

При підготовці дидактичних матеріалів враховано завперш набутий практичний досвід роботи з гетерогенними групами та зосереджено увагу на діяльнісно орієнтованому навчанні.

У контексті дослідження Ф. Гас, термін "гетерогенність" трактуємо як здатність учнів однієї групи відрізнятися один від одного внаслідок урахування їхніх особистих характеристик. Це охоплює як антропогенно-психологічні, так і соціокультурні зміни, як от вік, індивідуальний рівень розвитку, генетичний потенціал, інтелектуальна продуктивність (здібності/обдарованість, темп навчання, стиль навчання), середовище проживання, різноманітний досвід і попередні знання, соціальне та культурне походження, рівень володіння рідною мовою, інтереси і потреби, особисті якості та поведінка у навчальному процесі, а також особистісна концепція (мотивація, витривалість, здатність до концентрації, здатність витримувати навантаження), дисципліна (здатність докладати зусилля і працювати в колективі), соціальна активність, тобто вміння взаємодіяти з вчителями та іншими учнями тощо.

Ми ратуємо за персоналізоване (особистісно орієнтоване) навчання. Обраний підхід передбачає виконання завдань, які дозволяють учню максимально розкрити свій потенціал і розвинути необхідні компетентності власними методами, з урахуванням індивідуальних можливостей та інтересів. Проте не вважаємо за необхідне створювати індивідуальні завдання для кожного учня. Навпаки, слідом за Бьорнер і Едельгоф, переконані, що всі учні в одній групі можуть виконувати ті ж самі завдання, але для їх успішного виконання слід застосовувати різні системи підтримки. Диференціація способів виконання завдання учнями відбувається за рахунок варіювання складності завдання, складності текстів. Все це забезпечується в межах платформи LATILL. Дидактичні матеріали дозволяють варіювати складність завдань, а такі інструменти LATILL, як Summary і Automatic translation, дають змогу спростити текст на вказаний відсоток, наприклад на 40%, або згенерувати переклад для полегшення розуміння тексту.

Окрім того, опановуючи різні стратегії читання, учні стають більш самостійними у навчанні, здатними самостійно вирішувати, як підходити до опрацювання різних текстів та завдань. Саме тому постери зі стратегіями читання – важлива частина діяльності партнерів з ЧНУ ім.Ю.Федьковича.

Приклади постерів стратегій для читання

Стратегії читання відрізняються від навичок читання тим, що вони являють собою систематизовані усвідомлені дії, доведені до автоматизму через ефективне навчання та свідоме застосування. Володіння стратегіями читання дозволяє учням долати труднощі у розумінні тексту, розвивати відповідні навички та досягати поставлених цілей читання. Якщо ефективно подати учням і допомогти опанувати стратегії, то вони зможуть успішно застосовувати схематичні знання, запам'ятовувати інформацію з тексту, без страху читати окремі частини тексту, ігноруючи несуттєві слова, робити припущення щодо значення невідомих лексем тощо.

Оволодіння стратегіями читання вимагає ефективного навчання та свідомого застосування, тоді як навички читання формуються поступово через регулярну практику. Для вчителя важливо навчати стратегіям читання у чіткій спосіб, з безпосереднім практичним застосуванням кожної стратегії. Навчання стратегій читання має включати чітке представлення стратегії, пояснення її механізму та мети застосування, контрольовану практику роботи зі стратегією, подальшу самостійну роботу учнів із її застосуванням, оцінку її ефективності та повторне її застосування з іншими текстами. Важливо планувати навчання стратегій читання відповідно до потреб учнів, мети та вимог завдання щодо розуміння змісту тексту.

Основний меседж стосовно стратегій читання, запропонований учителям у межах проєкту LATILL, полягає в тому, що метою заохочення та розвитку стратегій читання є формування в учнів арсеналу різноманітних методів, які дозволяють послідовно та повноцінно розуміти текст. У процесі цього вони навчаються рефлексувати над власними підходами до читання. Для підтримки вчителів у впровадженні вищесказаного на уроці німецької як іноземної і були розроблені постери, що містять не тільки текстові, а й візуальні підказки та короткі описи кроків. Це допоможе учням швидко орієнтуватися в них і застосовувати їх автоматично. Наявність таких постерів у класі постійно нагадуватиме учням про різні способи роботи з текстом, що, безсумнівно, підвищуватиме їхню самостійність, а разом і ефективність навчання в цілому.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Читання відіграє ключову роль у вивченні німецької мови як іноземної. Воно забезпечує доступ до великого обсягу німецькомовної інформації, можливості для навчання та участі в житті суспільства. Крім того, читання сприяє розвитку мовних знань, збагаченню словникового запасу, формуванню критичного мислення, аналітичних навичок і міжкультурної компетенції.

Проєкт LATILL має на меті підтримати вчителів німецької мови як іноземної, надаючи їм ефективні дидактичні матеріали та інструменти, які базуються на інноваційних підходах до навчання читання.

Результатом проєкту LATILL є створена платформа, яка передбачає функції пошуку та аналізу німецьких текстів за певною тематикою та за рівнями згідно із Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти. Платформа також надає дидактичні матеріали та допоміжні інструменти зі штучним інтелектом для роботи з автентичними текстами. Ці інструменти включають: Image generation для наочності та залучення візуального сприйняття, Automatic translation для сприяння багатомовній освіті, Summary generation, щоб надати учням короткий огляд та полегшити адаптацію тексту до різних рівнів.

Підготовка дидактичних матеріалів в межах проєкту LATILL зорієнтована на діяльнісно орієнтований та диференційований підходи. Це передбачає виконання завдань з урахуванням індивідуальних можливостей та інтересів учнів, а також ефективне навчання стратегіям читання, що сприяє подоланню труднощів в розумінні тексту та досягати цілей читання.

Подальші дослідження можуть зосередитися на вивченні ефективності використання платформи LATILL та її інструментів, таких як Summary і Automatic Translation, для диференціації складності текстів та завдань відповідно до рівня учнів. Також важливо дослідити вплив постійного використання постерів зі стратегіями читання на розвиток самостійності учнів і їхню ефективність у навчанні. Дослідження довгострокових результатів навчання стратегіям читання допоможе оцінити, як це впливає на рівень володіння німецькою мовою серед учнів різного віку та рівнів підготовки.

II. Виступили: доц. Головацька Н.Г. з питанням: «Які цілі та очікувані результати проєкту?»

Відповідь: Розробка та підтримка відкритої освітньої платформи, яка містить тексти, інструменти та дидактичні матеріали для навчання читання (дослідницька групою GRIAL, Іспанія).

III. Виступили: асист. Паранюк Д.В. з питанням: «Яка цільова аудиторія проєкту, який ви створюєте?»

Відповідь: Проєкт передбачає створення корпусу текстів, розроблення цифрових інструментів, що дозволяють здійснювати пошук текстів відповідного рівня та тематичного спрямування для різних навчальних контекстів і учнів середніх та старших класів ЗСШ

Голова методичного семінару

Тетяна КОРОПАТНИЦЬКА

Секретар

Анастасія КОВАЛЕНКО